

**Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission**

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2010

POLISH

HIGHER LEVEL

**Tuesday, 15 June
Morning, 9.30 a.m. — 12.30 p.m.**

Język polski

maksymalna liczba punktów: 100

Skąd się bierze agresja wśród młodzieży i jak jej zapobiegać?

1. Alarmującym zjawiskiem jest fala przemocy, która występuje w środowisku szkolnym. Co jest przyczyną tak nagłego wzrostu brutalizacji życia w szkole? Jak można powstrzymać ten niepokojący fenomen?
2. Według słownika wyrazów obcych agresja to zachowanie zmierzające do wyładowania niezadowolenia lub gniewu na osobach lub rzeczach. Psychologowie wyróżniają trzy rodzaje agresji: fizyczną (tj. bicie, popychanie, wymuszanie pieniędzy, zamykanie w pomieszczeniach, niszczenie własności), słowną (tj. wyśmiewanie, obrażanie, przezywanie, namawianie się, grożenie, szantaż) oraz agresję bez użycia słów i kontaktu fizycznego (tj. wrogie gesty, miny, izolowanie, manipulowanie związkami przyjaźni).
3. Czasami przemoc przyjmuje formę agresji zorganizowanej, która może być skierowana przeciw jednej osobie (mamy tu do czynienia z tzw. „kozłem ofiarnym”) lub przeciw całej grupie (np. uczniom klas pierwszych). „Kozioł ofiarny” często cierpi dłuższy czas, gdyż czasem niełatwo wykryć niegodziwe postęпки w grzecznym – w obecności nauczyciela – zespole. Różne bywają przyczyny takiego prześladowania, a najczęstszą pozostaje jakaś odmienność, np. kolor włosów, tusza, wyniki w nauce, sposób bycia lub higiena osobista. Wbrew pozorom, dotkliwość agresji słownej i bez użycia słów jest często większa niż fizycznej, bowiem narażając na upokorzenie i ośmieszenie osobą będącą przedmiotem agresji, rani ona jej godność.
4. O rozmiarach agresji wśród młodzieży wiemy niewiele, ponieważ często ofiary z obawy przed powtórny pobiciem, sponiewieraniem, czy ośmieszeniem niechętnie dzielą się swymi doświadczeniami z kimkolwiek.
5. Agresja ma zawsze swoją przyczynę. Psychologowie podają cztery główne źródła agresji: dom rodzinny, szkoła, grupa rówieśnicza lub media, przy czym szczególne znaczenie przypisuje się otoczeniu, w którym dziecko wzrasta. Złość rodzi się najczęściej wtedy, gdy podstawowe potrzeby i oczekiwania dziecka nie są zaspokojone. Do nich należą: potrzeba stania się wartościowym człowiekiem, potrafienia czegoś, bycia społecznie akceptowanym, odczuwania przynależności do rodziny lub grupy. Jeśli usiłując zaspokoić jakąś potrzebę, dana osoba natrafia na przeszkody nie do pokonania, może wówczas pojawić się frustracja przekształcająca się w agresywne odreagowanie na zupełnie niezwiązanych z daną sprawą osobach lub przedmiotach.
6. Paradoksalnie, również rodzice – poprzez stosowanie zbyt surowych kar – mogą być przyczyną agresywności swoich dzieci. Wynika to z faktu, że kara często nie likwiduje zachowań agresywnych, a raczej je utrwala. Dziecko karane za agresywne zachowanie nauczy się hamować agresję w obecności rodziców, a ujawniać ją w innych sytuacjach. Dochodzi wtedy do efektu przemieszczania się agresji na zasadzie „nie mogę uderzyć ojca, to chociaż dokopię kotu albo słabszemu koledze”. Jest to barwny przykład przemocy, która rodzi przemoc.
7. Kolejnym źródłem agresji dziecka może być szkoła, w której działalność zdominowała dydaktyka, odsuwając na plan dalszy funkcję wychowawczą i opiekuńczą. W szkole frustrująca dla ucznia może być na przykład ocena, odebrana przez niego jako nieadekwatna do jego umiejętności, lub brak swobody w wyrażaniu własnego zdania.

8. Problem przemocy w środowisku szkolnym i rówieśniczym jest tak stary jak sama szkoła, z tą jednak różnicą, że zmieniały się – i ciągle zmieniają – uwarunkowania i formy. Właśnie ta zmienność – bardzo trudna do przewidzenia – uniemożliwia wprowadzenie uniwersalnych metod zapobiegania brutalności w społeczności uczniowskiej.

9. Nie sposób nie poruszyć w tej dyskusji niezwykle ważnej roli, jaką powinni odgrywać w ograniczeniu agresji w szkole sami uczniowie, tzn. wspólni koledzy agresora i jego ofiary. Na nich spoczywa odpowiedzialność za prawidłową reakcję w obliczu brutalnego zachowania. Jakże często wolą oni nie reagować, pozostając na uboczu, a nawet przyłączyć się do ataku, żeby tylko samemu nie stać się następną ofiarą.

10. Nie ma jednej recepty na przezwycięzenie agresywnych zachowań u młodzieży, ponieważ zależą one od wielu różnych czynników. Ważnym zadaniem rodziców i wychowawców jest nauczyć dzieci tolerancji i poszanowania drugiego człowieka, gdyż są to wartości niezbędne do poprawnego funkcjonowania w społeczeństwie. Następnym etapem jest nauczanie tych młodych ludzi panowania nad swoimi emocjami i agresywnymi impulsami oraz zawierania przyjaznych kontaktów z rówieśnikami. Chodzi o to, by dziecko zachowywało się poprawnie nie dlatego, że boi się kary, ale dlatego, że tak podpowiada mu jego wewnętrzny system wartości.

11. Człowiek okazuje największą siłę, kiedy umie nad sobą zapanować, potrafiąc znaleźć właściwe rozwiązanie konfliktu bez użycia przemocy. Jednym słowem, jak zwięźle ujął to starożytny filozof Seneka Młodszy: „Panować nad sobą – to najwyższa władza.”¹

Opracowano na podstawie źródeł w internecie

ZADANIA

Część I

(30/100)

1. Wyjaśnij własnymi słowami (tj. bez używania sformułowań zawartych w tekście)
 - a) znaczenie wyrażenia „**koziół ofiarny**” (akapit 3) (2)
 - b) na czym polega **efekt przemieszczania się agresji** (akapit 6) (3)
2. Opierając się na powyższym tekście, napisz własnymi słowami, co to jest agresja i jakie są jej przyczyny. Udziel odpowiedzi w mniej więcej pięciu zdaniach. (5)
3. Jakich rad – na podstawie przeczytanego tekstu – udzieliłbyś rodzicom czy nauczycielom, żeby ograniczyć agresję wśród młodzieży? Podaj trzy przykłady. (5)
4. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem w akapicie 5, że środki masowego przekazu mogą wzmacniać przemoc wśród uczniów? Odpowiedź uzasadnij. (5)

¹ Seneka Młodszy (5 p.n.e.–65 n.e.) – rzymski filozof, pisarz i poeta, *Imperare sibi maximum est imperium* (łac.).

5. **„Różne bywają przyczyny takiego prześladowania, a najczęstszą pozostaje jakaś odmienność.”** (akapit 3) Dlaczego według ciebie czyjaś odmienność może wywoływać agresję u innych? Udziel odpowiedzi podając trzy powody. (5)
6. **„Chodzi o to, by dziecko zachowywało się poprawnie nie dlatego, że boi się kary, ale dlatego, że tak podpowiada mu jego wewnętrzny system wartości.”** (akapit 10) Twoim zdaniem, jaka jest różnica pomiędzy poprawnym zachowaniem pod wpływem strachu, a poprawnym zachowaniem wynikającym z czyjegoś systemu wartości? (5)

Część II

(30/100)

1. **„Dotkliwość agresji słownej i bez użycia słów jest często większa niż fizycznej, bowiem narażając na upokorzenie i ośmieszenie osobę będącą przedmiotem agresji, rani ona jej godność.”** (akapit 3)

Używając około 100 słów, skomentuj powyższy cytat.

Część III

(40/100)

Napisz wypracowanie na jeden z poniższych tematów, używając około 300 słów:

1. **„Panować nad sobą – to najwyższa władza.”**

ALBO

2. **Nikt nie jest wyspą.**